

LJUBLJANSKA KRONIKA

PIŠE MESTNI ARHIVAR

Pod zgornjim naslovom bomo prinašali v vsaki številki kronološki pregled vseh značilnejših dogodkov našega mesta in njegovega prebivalstva. Čas beži in dogodki se menjavajo z neko posebno brzino življenjskega tempa, tonejo in se pozabljajo. »Kronika« bo opisala vse te dogodke objektivno in jih tako ohranila življenju in vsem onim, ki bodo kadarkoli priklicali v spomin preteklost ali raziskovali zgodovino naše Ljubljane.

Letos obhaja naš narod in ž njim tudi naše mesto petnajstletnico svojega narodnega in državnega osvobojenja. Kratka doba, vendar so njeni početki že tako zamegljeni, da si jih hočemo obuditi v spomin. Zato se pričinja »Kronika« s 1. septembrom 1918. leta, to je z mesecem pred avstrijskim državnim prevratom.

Ljubljana kot matica našega naroda je bila priča tolikih in takih dogodkov, da so vredni, da jih zapišemo. V njeni sredi je zrastle in delovalo veliko število javnih delavcev, ki so mestu in narodu v ponos. Tudi spomin nanje hočemo ohraniti: delu v čast, mladini za vzor!

Vršeč to častno dolžnost, naprošamo vse, ki so bili ali bodo naprošeni za sodelovanje, kakor tudi vse naše meščanstvo, ako imajo slike in fotografije iz nove ali stare Ljubljane, slike zaslužnih oseb iz našega življenja, fotografije posameznih dogodkov — vse prosimo, da nam jih posodijo ali darujejo in tako pripomorejo, da bo potek našega javnega življenja ohranjen v »Kroniki« v besedi in sliki. Uporabljeni material bomo na željo takoj vrnili, darovanega pa vključili zbirki za ljubljanski mestni muzej.

Uredništvo

V septembru 1918

Čas teče enakomerno, vendar se ti dozdeva, da so tedni meseci in meseci leta. Štiri dolga leta: meseca avgusta je izbruhnil svetovni požar, danes pišemo 1. 1918. Koliko je Ljubljana in nje prebivalstvo pretrpelo v tej dobi ponižanja, preganjanja, gladu, bolezni, pretresujočih udarcev vojnih izgub, negotovosti svojih rojakov-ujetnikov in tudi denunciantstva, je težko popisati v enem članku. Oglejmo si danes po štirih letih vojne našo Ljubljano. Njeno notranje lice se je močno izpremenilo, izpremenilo pa se je tudi notranje in državno čuvstvovanje. Danes razen par zagrizenih ljudi nihče več ne dvomi v polom Avstrije in njenih zaveznikov. Jugoslovanska deklaracija je podrla zadnje ostanke avstrijske državne miselnosti in ustanovitev lastne jugoslovanske države je prešla v meso in kri naroda. Ljubljana je postala

žarišče vsega jugoslovanskega pokreta v avstrijski državni polovici.

Svetovna vojna, zlasti vstop Italije je izpremenil mesto v veliko vojno in etapno postajo.

Ljubljanske šole: Gimnazija v Tomanovi ulici in ženska realna gimnazija, knezoškofijska gimnazija v Št. Vidu, šentjakobska dekliška šola in nemška dekliška šola pri Virantu, deška šola na Prulah in Cojzovem grabnu, gluhonemnica, salezijanski zavod na Rakovniku in Marijanišče so se izpremenile v velike vojne bolnice, da, celo otroški vrtec pri Sv. Florijanu se je moral umakniti vojaški bolnici, in vrtnarica Kristinca, ki je negovala otroke, se je posvetila negi ranjencev. Vojne bolnice pa so namestili tudi v dvorani »Philharmonische Gesellschaft«, v deželnem dvorcu, v nemškem viteškem redu križevniškem, v belgijski in domobranski vojašnici, v garnizijski in deželni bolnici. Na strehah vseh teh poslopij je naslikan znak Rdečega križa na velikem belem polju, sovražniku v znamenje, da teh objektov ne sme bombardirati. Težko ranjene odpošiljajo večinoma po prestani karanteni v zaledje, kar pa kaže količjak življenjske sposobnosti, mora nazaj, v vojno zbirališče v Šiško ali na Brezovico in od tam zopet na fronto. Mnogo pa jih roma na svetokrižno pokopališče.

Votlo bobnenje težkega topovskega streljanja opozarja prebivalstvo, da se vrši na soški fronti 13., 14., 15., . . . 17. ofenziva. Civilni begunci prihajajo še vedno v Ljubljano in njeno okolico in se zlasti na trgu pozna naraščanje primorskega dialekta. Od Gorice, Sv. Gore itd. so ostale po pripovedovanju vojakov in beguncev samo še razvaline, za katere se levje borita dve armadi, avstrijska in italijanska, borita za posest dežele tistega naroda, ki beži v pregnanstvo, neznanokam . . .

Javna varnost postaja čimdalje pomanjkljivejša. Vojaki, prihajajoči na dopust — se ne vračajo. Po cestah in okolici je mnogo dezertirjev, ki ogrožajo mir in varnost življenja. Vsi znaki kažejo na vedno bližji razpad avstrijskega cesarstva.

V šentpetrski vojašnici naših kranjskih Janezov (avstr. pešpolk št. 17 Cesarjevič) so zapori divizijskega vojnega sodišča. Prenapolnjeni so — krivih in nedolžnih. Vendar so tisti strašni sprevodi obsojencev na vojaško strelišče na Suhem bazarju v zadnjem času ponehali. V štiristopih vojakov se bolj vleče kakor koraka obsojenec v spremstvu vojnega kurata. Nemi sprevod se pomika proti Dolenjski cesti, mir kali samo tambor z monotonim udarjanjem na boben in tropa radovednih ljudi. Tudi justična furija je utrjena.

Z bojišč prihajajo samo še tiste stereotipne dopisnice, ki nosijo poleg podpisa odpošiljateljevega tiskano besedilo v vseh avstrijskih jezikih: »Bin gesund und

Italijanski vojni ujetniki v Ljubljani

es geht mir gut!« Večji del vojnih pošt je zaradi »premikanja čet« zaprtih. Ljudje so otopeli — oni na bojiščih in njih svojci doma. Polagoma postajajo brezčutni in brezizrazni, v kolikor jim lakota, beda in pomanjkanje ne vtisnejo tudi teh sledi. Saj je dozorela v notranjosti močnejša zavest: da ne bo več dolgo. Veliko ljudi, zlasti žena, je črno oblečenih, veliko jih pa še vedno, vsak dan čaka na pragu ali na cesti na pismonošo, veliko jih čaka zaman: izostale so slednjič tudi tiste dopisnice »Bin gesund...«

Pred trgovinami in vojnimi prodajalnicami mestne aprovizacije stoje dolge vrste ljudi, mož, žena, otrok. Posamezniki, zlasti stare mamice, si prinašajo s seboj stolčke in pručice, da lažje dočakajo, ko po večurnem čakanju pridejo na vrsto. Blago se dobiva samo na karte, ki jih izdaja mestna aprovizacija. Karte vseh barv in odtenkov: življenje na obroke. Pogosto zmanjka blaga, preden prideš na vrsto. Ostanejo samo karte in zopet samo karte!

Mestna uprava je organizirala pod vodstvom mestnega tržnega nadzornika Adolfa Ribnikarja mestno aprovizacijo, s katero je oskrbovala prebivalstvo z

živili, kolikor je bilo v teh časih sploh mogoče. Ogromna teža dela, notranje odgovornosti, požrtvovanja in tudi — samozatajevanja je potrebno za to delo, s katerim naj se preskrbi vsakdanji grižljaj lačnemu prebivalstvu. Potreba, lakota ljudstva je prevelika, da bi mestna aprovizacija redno nasitila vse prebivalstvo in naraščajoče število beguncev. Z druge strani pa veje že močan veter splošne demoralizacije in boljše vizma, ki naleti danes povsod na pognojena tla. V tej težki borbi za vsakdanji, vedno manjši in slabši košček kruha vrši mestna aprovizacija naporno delo človekoljubne dolžnosti, ki jo bo pravilno ocenil čas sam. Tudi v Ljubljani se pojavljajo demonstracije lačnih: v prvih vrstah seveda žene, matere, za svojo sestradano deco. Vsi upi strdajočih so obrnjeni v cerkev Sv. Jožefa. Tam je centralno skladišče mestne aprovizacije. Kmalu po polnoči se začno zbirati ljudje, ki čakajo, da pridejo na vrsto in prejmejo svoj skromni obrok živil. Med ostro kritiko nepoučenih se v dvostopih oblikujejo družbe ljubljanskih gospodinj in služkinj, ki vedo poleg neobhodnega obrekovanja za vsako kilo krompirja, katero je baje ta ali oni dobil nepravim potom; vmes pa se pode otroci in podaljšujejo dolgo kačo čakajočih.

Romanje prebivalstva z oprtniki čimdalje bolj narašča, dasi vlada to prepoveduje. Vse hiti na deželo med sorodnike in prijatelje, vse poizkuša nabavljati živila ali zamenjati blago za blago. Tobak, petrolej, sladkor in usnje so postali dragocenosti, ki se zlasti lahko zamenjajo za fižol, mast, moko in kašo. To je rodilo tudi pravo verižniško požerušstvo, kateremu so se posvetili mnogi »hamstri«, kujoč iz bede drugih — sebi bogastvo. Verižništvo cvete, moralne vrednote ljudstva padajo, pijančevanje se širi in ž njim se porajajo vse druge slabosti: otroci vojne. Ne prizanaša ne možem in ne ženam, nikomur. Verižništvo pa je prineslo s seboj zaradi velikega pomanjkanja tudi ponarejanje živil v velikem obsegu. V moko so primešavali poleg grašice in plevela tudi — mavec. Prava evangeljska suha leta, ki so postala tem občutnejša, čim je bila vsa dežela polna vojaštva, ki se je tudi hotelo prehraniti v deželi sami.

Naš kmetovalec, ki je v težkih dneh vsesplošne lakote v veliki meri pomagal mestnemu prebivalstvu, si je ohranil med njim najlepši spomin. Pomanjkanje in borba za živila je tako veliko, da je oblast prisiljena ustanoviti posebne preiskovalne komisije, ki imajo nalog preiskovati privatna stanovanja in pobrati vsa živila, ki jih imajo privatniki preko dovoljene množine. Toda tudi ljudje so oprezni: pod tla, v klavir, na podstrešje itd. shranjujejo svoje skromne zaloge, tako da uradno oko le redkokdaj uspe v svojem početju. No in pa toži se, toži in sumniči vseprek.

Po ljubljanskih gostilnah. Zbirajo se omizja gostov, največ poznanih prijateljev in stalnih gostov, med njimi tudi vojaki, ki jih vojna ni dosegla, ali ki uživajo zaradi kakršnekoli bolezni srečo etapnega življenja. Po vojaško so se v avstrijskem žargonu imenovali »etapne svinje«, ki so bile po mnenju onih v fronti krive vsega pomanjkanja v sprednjih vrstah.

Mnogo je tudi »zaznamovanih«, »politisch verdächtig« ali skrajšano »pe-fau« imenovanih, politično nezanesljivih, ki niso smeli na fronto. Pogovori so navadno pritajeni, vmes pomenljivo spogledovanje, ugibanje... Pri vsakem novem gostu utihne na mah vsa družba, omizje, vsi gostje v gostilni, dokler se ne ugotovi, da se načeti razgovori lahko nadaljujejo. Slabiči zapadajo denunciantstvu, in tega kruha je v tej dobi dovolj.

Za najmerodajnejši list se smatra dunajski socialistični dnevnik »Arbeiter Zeitung«, ki se zlasti med inteligenco močno čita. So pa tudi ljudje, ki dobe — vrag vedi kako — tudi kakšen italijanski ali francoski list. Tak list se pokaže samo najzaupljivejšim osebam, ki stikajo glave in previdno šepčejo novice na uho svojim prijateljem. Take novice romajo potem po mestu in pronicavajo med prebivalstvo, ki je že vso vojno navezano samo na poročila generalnega štaba avstrijskega, ki izrazi vsako izgubljeno bitko lakonično z besedami »premikanje čet«.

V posameznih lokalih in tudi po cesarsko kraljevih pisarnah so izobešeni zemljevidi, ki prikazujejo bojišča. Patriotska vzgoja, diktirana od zgoraj, je želela, da se premikajo na teh kartah tudi črnorumeni zastavice. Seveda so strategji v zaledju nekaj časa res spremljali ves potek s premikanjem zastavic, slednjič pa je cesarska vlada premikanje zastavic — prepovedala. Menda premikanje teh zastavic ni bilo vedno ravno v skladu z uradnimi poročili generalnega štaba.

Cenzura še vedno pleni časopisje, vendar je nastopila tudi na tem polju nekakšna omehčanost.

Uradna poročila generala Hoferja postajajo udomačeni dovtip gostilniških omizij.

V nemškem jubilejnim gledališču cesarja Franca Jožefa I. je redna sezona. Operete in dramske predstave. Hišo polnijo zavedni in nezavedni Ljubljanci. V slovenskem deželni gledališču pa se je nastanil med vojno kino »Central«.

Mladina pohajkuje sestradana in slabo oblečena ob skrajno okrnjenem šolskem pouku po cesti. Vsa peza življenja leži na ženah, na materah. Kakor sence lazijo po mestu, iščejo hrane. Ali za to so karte, samo karte opravičujejo življenje.

Ozračje je prenasličeno — vse pričakuje samo trenutka, ko in kako se zruši staroslavna stavba habsburškega cesarstva. Ljudstvo podzavestno čuti konec in stoično prenaša težki križ vojnega gorja.

Prvi znanilci novega začetka prihajajo. Hinko Nučič organizira dramo, opero in opereto. Senior slovenske drame Anton Danilo se vrača od poslov »vojnega dobavitelja« k dramam.

Tudi med domačim vojaštvom se pazljivo pripravlja preobrat, tiho in skrbno, ker črnorumeni hidra še bdi —!

Štiri dolga leta svetovne vojne so za nami, vstopamo v peto in poslednje leto.

SEPTEMBER 1918

1. *Fran Podkrajšek-Harambaša*, revident južne železnice, je sinoči umrl. Rojen 9. novembra 1853 v krovskem predmestju, je po dovršeni srednji šoli

Ruski vojni ujetniki gredo na delo

vstopil v železniško službo. Zaradi svojega narodnega delovanja je bil prestavljen na Tirolsko. Leta 1904. je stopil v pokoj in tajnikoval »Slovenski Matici«, deloval v Ciril-Metodovi družbi, pri tem pa pridno zbiral naše zgodovinsko gradivo, katerega je priobčeval pod psevdonimom Marovčkov Prostoslav in Harambaša, in to za liste »Besednik«, »Zoro«, »Narodno Biblioteko«, »Ljubljanski Zvon«, »Carniolo« in »Slovana«.

Paul, minister za prehrano, je po končani žetvi prepovedal vsako prekupovanje žita in živil sploh, ter zahteva, da se vsa živila dele samo preko javne aprovizacije. Posebna policijska služba se bo organizirala za iskanje skritih zalog. Vse to, da »nas obvaruje pred najhujšo stisko, ohrani notranji mir države in nas povede miru naproti«. — V istem hipu pa razglša vlada, da se bo predstoječo zimo delilo med prebivalstvo še manj petroleja kakor preteklo zimo.

Mestna aprovizacija ugotavlja, da ima krušne moke še za šest dni. Trgovcem je zvišan zaslužek pri prodaji moke od 4 na 8 vinarjev pri kilogramu. Mestna aprovizacija protestira, da bi se znižala dnevna porcija kruha ali moke in zahteva, da dobi tudi Ljubljana celotni kontingent moke, kakor jo dobivajo druga, nemška mesta. Magistrat opozarja pekovske mojstre, da morajo prodajati kruh v teži 600 g ali 60 dkg po 64 vinarjev in strogo prepoveduje dražjo prodajo. Trije mojstri, ki so prodajali kruh po 68 vinarjev, so bili kaznovani s 500— K globe. Zato opozarja magistrat s pretnjo pekovske mojstre, da bo v ponovnem slučaju kaznovanemu mojstru odvzel obrtni list in ga naznanil radi prestopka goljufije sodišču. — Mesarji bodo v sredo in soboto prodajali meso, če ga bo deželna aprovizacija mestu dobavila! Meso se prodaja 10 dkg za osebo po ceni 2-80 K za kilogram, praške salame četrt kilograma na osebo K 6— za kilogram, kis liter K 1-40, čebula 2 kg za osebo in mesec dni K 2-50 za kilogram. V prostem

Adolf Ribnikar

Iz kulturno-historične zbirke Fr. Vesela

Fran Podkrajšek-Harambaša

prometu je vse blago seveda štirikrat in tudi desetkrat dražje.

Knezoškof Anton Bonaventura Jeglič je predmet ostrih nemških časopisnih napadov, ki zahtevajo njegovo takojšnjo odstranitev s škofije »iz državnih in ljudskih interesov«.

Politični nemir in prepir v poslopju deželnega dvorca na Kongresnem trgu dviga svoj prah. Deželni glavar v p. Fran Šuklje javno obračunava z deželnim glavarjem dr. Ivanom Sušteršičem in zahteva njegov odstop in odstop deželnih odbornikov, pristašev slednjega.

Hišni posestniki zahtevajo povišanje najemnin in vlada je na 15% zvišanje, ki se začne z novim letom, že pristala. To zvišanje pa je hišnim gospodarjem odločno premajhno.

Zdravil primanjkuje. V bolnicah so brez obveznega materiala. Bolnike obvezujejo z nekakšnimi papirnimi obvezami. Pomanjkanje je občutno, zato je vlada sedaj, ko je zdravil zmanjkalo, ustanovila posebno centralo za delitev zdravil.

2. Kanonik dr. Aleš Ušeničnik je izdal knjižico »Um die Jugoslavija«, kjer brani jugoslovensko tezo ustanovitve Jugoslavije: Jugoslavija mora priti. Brez svobode ni za nas življenja, brez Jugoslavije ni svobode. Jugoslavija ali smrt!

Narodno gledališče prevzame poseben konsorcij, ki apelira na narod, da pripomore z darovi in omogoči skorajšnjo otvoritev. Povsod svetli znaki za boljšo bodočnost.

Ljubljanski Zvon, pevsko društvo, je priredilo v veliki dvorani Narodnega doma po štiriletnem molku svoj prvi koncert pod vodstvom Zorka Prelovca.

Železniška uprava sporoča, da je sklenila pomorno zvišanje osebnih tarif za 50 %, da zmanjša naval potnikov na železnice.

Denar iz papirja preplavlja deželo. Vera v vrednost pada. Ljudje trošijo papir, kakor ga dobivajo. Vrednosti naraščajo iz dneva v dan. — Govori se, da kroži med Čehi in Slovaki že novi čehoslovaški denar — zlatniki, katere je izdal čehoslovaški Narodni odbor v emigraciji s pomočjo Velike antante kot dokaz bodoče samostojnosti čehoslovaške države.

Begunci. Število beguncev iz Primorja, Krasa, Istre, Trsta se od dne do dne množi. Zapuščajo svoje domove, mnogi brez sredstev. Stanovanjska beda narašča in postaja neznosna. Ustanovila se je posebna pomožna akcija za begunce.

Kadilci kade zadnje zaloge cigar in obetajo se — nadomestne cigare, Ersatzzigarren. Za vse je že nadomestek — »Ersatz« — samo za človeško trpljenje ga še ni.

Aprovizacija prodaja krompir po 70 vin. in 3 kg na osebo, kašo K 170 za kilogram pol kilograma na osebo. Vlada zahteva za mesec september od kranjske deželice 6700 glav živine za prehrano vojaštva in civilnega prebivalstva. Torej nove, morda poslednje rekvizicije. — Usnje je postalo posebna dragocenost. Vojaštvo v zaledju in revnejše civilno prebivalstvo nosi obuvala z lesenimi podplati, podobnimi našim cokljam. Zlasti otroci z glasnim cokljanjem manifestirajo po tlaku s tem obuvalom. Vojno ministrstvo je dovolilo civilnemu prebivalstvu Avstrije enstotisoč kilogramov usnja, ki pride v prodajo. Izračunimo si torej sami, koliko pride na Ljubljano.

5. Učiteljsko zborovanje z demonstracijami. Sramotno nizke plače, pomanjkanje živil in obleke in lakota je zbrala v Mestnem domu nad 500 učiteljev na protestni shod. Vlada ga je sicer prepovedala, vendar se je shod vršil in so na njem govorili drž. poslanec Lovro Pogačnik in Josip Gostinčar, dež. poslanci dr. Karel Triller, Adolf Ribnikar in vodja učiteljstva Engelbert Gangl. Sprejet je bil predlog nadučitelja Germeka iz Krašnje, da začne učiteljstvo z novim šolskim letom — štrajkati, dokler deželna vlada in deželni zbor ne zvišata učiteljstvu plač. Po shodu formirani sprevod, ki je hotel demonstrirati pred deželnim dvorcem, je policija v Wolfovi ulici razgnala. Učiteljstvo je pomnoženo z meščanstvom demonstriralo na Marijinem trgu. — Začetna plača učitelja znaša K 80 —, ali toliko, kolikor stane v prostem prometu pet kilogramov moke.

Obleka. Civilno prebivalstvo je razcapano. Obleke se delajo iz »nadomestkov«, kopriv in papirja. Vlada je zaprosila vojno ministrstvo, da izda za vojaštvo neporabno obleko, da s to obleke potrebno civilno

Knezoškof dr. A. B. Jeglič

Dr. Aleš Ušeničnik

prebivalstvo. Vojno ministrstvo seveda niti svojega vojaštva na fronti ne more več človeško potrebno obleči.

7. *Narodna Galerija*. Pripravljalni odbor za ustanovitev Narodne Galerije je izdal plamteč poziv k pristopu in podpiranju te velike kulturne institucije.

Društva, ki so bila obsojena na brezdelnost, zopet oživljajo. *Ciril Metodova družba* kliče svoje podružnice k vstajenju in požitvi. *Slovenska Matica* poziva svoja poverjeništa k novemu delu. Tudi *Slov. Krščansko Socialna Zveza* in *Slovenska Straža* imata svoj 10. občni zbor.

Arthur Mahr, direktor in lastnik občeslovečega trgovskega učnega zavoda, razglša, da se šola v letošnjem letu — ne otvori. »Grazer Tagblatt« piše, da je to velika narodna izguba za Nemce in zahteva, da se ustanovi takoj nov nemški učni zavod. — Slovenska trgovska akademija se že snuje.

Mestna aprovizacija sporoča, da se bo odslej prodajal kruh v teži 70 dkg po 76 vin. in da je dražja prodaja kazniva. Delilo se bo na osebo pol kilograma kruha. Ljudstvo je seveda razburjeno in nejevoljno. Zlasti težko je prebivalstvo zadela naredba ministra Paula, s katero se prepoveduje nakup živil na deželi. Ljudje so hiteli na deželo, zamenjavali s kmeti živila za petrolej, obleko itd. Sedaj pa je tudi to zabranjeno in se na ta način pridobljena živila konfiscirajo, meščanstvu pa se jemlje vsaka možnost preskrbe z živili. Mestna uprava energično zahteva, da se pripusti prebivalstvu nemoten promet z živili, ker bo sicer obsojeno na še večje stradanje.

8. *Dr. Anton Korošec*, državni poslanec in predsednik Jugoslovanskega kluba, je podal jugoslovanskim novinarjem načelno izjavo za ustanovitev jugoslovanske države in končal: vztrajajte na začrtani poti!

10. *Narodno gledališče* se bori z velikimi zaprekami, zato bo otvorjeno šele konec septembra ali začetek oktobra. Kot otvoritvena predstava je bila določena Finžgarjeva drama »Naša kri«, cenzura pa je uprizoritev te drame prepovedala.

11. »*Akademija*« je otvorila svojo sezono predavanj v veliki dvorani Narodnega doma. Otvoritveno predavanje je imel dr. Ivan Prijatelj o temi: Levstik,

Engelbert Gangl

Zorko Prelovec

Jurčič in Stritar kot glasniki mladoslovenske kulture. Sedeži 1— K, stojišča 50 vin.

Aprovizacija. Meso 280 K kilogram, moka 2-56 K kilogram.

Češplje se prodajajo po K 240 za kilogram na karte.

Baker se pobira za topove. Kakor so pobrali že vse medeninaste predmete iz hišnega gospodarstva in zvonove iz zvonikov, se pobira sedaj vse, kar je iz bakra, medtem tudi cilindre pri kopalnih pečeh. Množe se pritožbe, da cilindrov pri pečeh ne zamenjajo za pločevinaste, zato postajajo kopalnice neporabne.

Vrednost avstrijske krone pada dalje. 100 holandskih goldinarjev stane 522-50 K. Tuje devize so poskočile in sicer Kodanj za 45-17 %, Kristijanija 44-61 %, Stockholm 55-76 %, Zürich 40-49 %. Plačuje se za 100 nemških mark 168-75 K, za 100 bolgarskih levov 128-25 K. — Kilogram zlata je porasel v ceni od K 3300— na K 20.700—.

12. *Obrtniški stan* se trpko pritožuje nad razmerami, zlasti da ne morejo delati, ker primanjkuje vseh sirovin.

Ortniki bodo vendar zopet dovoljeni, toda samo v težini do 20 kg in to za sočivje, krompir, jajca in maslo. Prepovedano pa je prenašanje drugega blaga, zlasti moke. Tudi nekaj! Ljudje se bodo vsaj malo preskrbeli za zimo.

»*Passierschein*« ali »Propustnica« je danes dokument, katerega pozna vsak Ljubljčan. Kdor hoče potovati z železnico, vozom ali peš iz Ljubljane, si mora preskrbeti tak dokument pri policiji. Brez tega je vsako potovanje nemogoče.

13. *Slovensko časopisje* je trn v peti zlasti vojaški oblasti. Zato je na vseh bojiščih prepovedano. Sedaj je »Slovenski Narod« tudi v okupirani Rumuniji prepovedan in prihaja nazaj kot — »unzulässig«!

14. *Odbor S. H. S. žena za siročad v Ljubljani* poziva narod k pomoči za rešitev izstradane dece. Vsaka slovenska družina naj prispeva za ohranitev naše mladine. Strahotne so številke umrljivosti otrok med vojno — pravi oglas. Kakor bi padala strupena slana, tako učinkujejo vojne posledice na deco. Oni, ki jim še prizanaša smrt, pa počasi hirajo, njihove odporne sile postajajo od dne do dne manjše.

Fran Šuklje

F. S. Finžgar

Dr. Dragotin Lončar

Peter Stepič

Dijaštvo na Dunaju je v podobnem položaju. Pod vodstvom Franje Tavčarjeve in Cilke Krekove se je ustanovil odbor za slovensko dijaško kuhinjo na Dunaju, ki naj zbira živila in denar, da nahrani slovenske dijake na Dunaju.

»Novice«, glasilo deželnega glavarja dr. Ivana Šušteršiča, so še vedno polne optimizma za avstrijsko zmago.

Znamenje časa. Na pokopališču pri Sv. Križu je že 5 dni 16 mrličev nepokopanih, ker ni dovolj delavcev, dasi so mesta razpisana.

Industrijsko podjetje Kastelic & Žabkar je kupila Jadranska banka v Ljubljani.

Mestna aprovizacija. Deželna vlada je dovolila mestni aprovizaciji nakup zelja v ljubljanski okolici. V ta namen je aprovizacija vzela v najem vse razpoložljive kisarne v Ljubljani, da pripravi v kar največjih množinah kisló zelje. — Pšenični zдроб za otroke do 3. leta se prodaja po 2.— K kilogram. Vsak otrok do 3. leta ima pravico na 1 kg za mesec dni. — Krompir se deli po K — 50 za kilogram in na osebo 5 kg, vse seveda na izkaznice.

15. *Notarska zbornica* v Ljubljani si je izvolila nov odbor. Za predsednika je bil izvoljen notar Plantan Ivan.

Veriženje z blagom je silovito naraslo in postalo prava nadloga za prebivalstvo. Vkljub dnevnemu porastu cen navijajo verižniki cene v neznosno draginjo. — Draži se tudi blago, ki ni dnevna potreba, kakor vino, za katerega zahtevajo vinogradniki 10— do 15— K v kleti.

17. *Ljubljanski občinski svet* ima danes svojo redno sejo pod vodstvom župana dr. Ivana Tavčarja. Na seji so navzoči občinski svetniki Ivan Belič, Jakob Dimnik, Engelbert Franchetti, Aleksander Hudovernik, Fran Kavčič, Fran Kraigher, Anton Likozar, Fran Mally, dr. Fran Novak, Fran Planinšek, Simon Praprotnik, Jan Ružička, podžupan dr. Karel Triller, Ubald pl. Trnkoczy, Anton Verbič, Ivan Verstovšek, Janko Jeglič, Anton Koleša, Jernej Ložar, Anton Rojina, Jernej Šerjak, Josip Zupančič, Hermann Brandt, Julij Elbert, Kamilo Pammer, Ferdinand

Staudacher, Franz Unger in Ivan Mlinar, svojo odsotnost so opravičili Ivan Bonač, Jakob Smole, Anton Kregar in Ivan Marinko. Vladni svetnik Janko Kremenšek prisostvuje seji kot vladni zastopnik. Župan se je spominjal 23. julija umrlega hišnega posestnika Franca Terčka, ki je sodeloval kot občinski svetnik od leta 1890. do 1897. — Novoimenovani meščan Peter Stepič, posestnik in veletrgovec z vinom, je položil meščansko zaobljubo. Dalje je poročal župan, da deželni odbor ne more dovoliti mestni občini pobirati tlakarino. — Odgovarjal je tudi na interpelacijo radi beguncev, ki baje delajo v Ljubljani silno draginjo. — Občinski svet je odobril napravo ponikovalnice v Spodnji Šiški za vsoto K 2200.— Razpravljalo se je o preložitvi municijskih skladišč iz obližja mesta in vodovodnih naprav, za kar se trudi občina že tako dolgo. Dalje je občinski svet sklenil, da 1. zaprosi pri Vojno-kreditnem zavodu za južno vojno območje za kritje po vojni povzročene škode za kreditno posojilo K 3.500.000; 2. da izplača mestnim uslužbencem enkratni draginjski prispevek; 3. da se dovoli za zopetno otvoritev obrtnonadaljevalnih šol v Ljubljani znesek K 5000.— in 4. da se na prošnjo župnika št. Jakobske fare prevzame spomenik Brezmadežne Device Marije na trgu Sv. Jakoba v mestno varstvo in oskrbo pod pogojem, da se najprej restavrira, kar bo podpirala tudi mestna občina. — Podžupan dr. Karel Triller poroča, da je mestna aprovizacija storila vse, da zaščiti prebivalstvo pred še hujšo lakoto. Vidiki so vendar zelo neugodni. Obljubljenih je dvajset vagonov fižola in nekaj ješprena in kaše. Krompir bo treba še preskrbeti. Mesa in masti je vedno manj, bati se je katastrofe, če se zapre mestnemu prebivalstvu pot do pridelkov, ki si jih kmetovalec lahko pridrži zase. Zato se mestna občina pridružuje protestu aprovizacijskega urada proti izvedbi ukaza ministra Paula glede prometa živil v oprtnikih. Vsakemu meščanu naj se prepusti, da si po možnosti preskrbi živila pri svojih znancih na deželi, vlada pa naj nastopa proti vtihotapljanju blaga po prekupcih in verižniških navijalcih cen. — Obč. svetnika Jeglič in Mlinar opozarjata na slabe varnostne razmere v Ljubljani in okolici in prosita, da se zlasti okoliš tudi bolje razsvetli.

18. *Dr. Dragotin Lončar*, začasni vodja idrijske realke, je odstavljen s svojega službenega mesta s pretvezo, da ne spoštuje predpisov glede notranjega službenega jezika. Žrtev denuncijantstva!

Narodno gledališče v Ljubljani — obnovljeno. Vse časopisje obširno poroča o zopetni otvoritvi slovenskega narodnega gledališča. S političnim prepovedom, ki je sledil mračni dobi Stürgkovega režima, je zdramil celotni narodni življ s potrjeno silo. Vse kali, ki so bile štiri leta dušene, so pognale sveže, silnejše brstje, obzorja so se razširila in v trpljenju prešlih let očiščeni ponos žene pomlajene sile k novemu delu. Z enotnostjo politične smeri so postala enotna kulturna stremeljenja. Eno prvih je prenovljeno Narodno gledališče. Leta 1912.—13. smo imeli zadnjo gledališko sezono z lastno dramo in opero. Potem ni bilo več sredstev za opero, dramo pa je vodil naš

veliki umetnik Ignacij Borštnik. Zagrebčani pa so gostovali s svojo opero v Ljubljani. Vojna je presekala tudi to in v slovenskem deželni gledališču se je naselil — kinematograf.

Novi možje so osnovali Gledališki konsorcij in razpisali deleže po 100— K. Podpisovanje je imelo uspeh in je doseglo skoraj že en milijon kron. Mestna občina ljubljanska je dovolila K 50.000— podpore, deželni odbor pa je dal na razpolago poslopje pod pogojem, da si pridrži vpliv na repertoar, ki ga mora odobriti za to imenovani cenzor.

Ustanovil se je gledališki konsorcij, katerega je vodil mestni nadkomisar Fran Govekar in gledališki svet za sestavo in nadziranje umetniškega dela iz umetnikov in pisateljev pod predsedstvom pisatelja in kritika profesorja Antona Funtka. Vodja drame je šefrežiser Hinko Nučič, opere kapelnik Friderik Rukavina.

Narodna Galerija. — Ustanovni občni zbor si je izvolil za predsednika Ivana Zormana.

10-letnica septembrskih dogodkov (od 17. do 20. septembra 1908) gre skoraj neopaženo mimo nas. Spominja se jih samo dnevno časopisje.

Poštna cenzura opozarja občinstvo, naj predaja zasebna pisma, navadna in priporočena samo odprta, ker so podvržena cenzuri.

Nalezljive bolezni se močno pojavljajo v Ljubljani, zlasti v vojnih bolnicah.

Marmelada se bo zaradi pomanjkanja sadja izdelovala odslej z večjo primesjo repe. Tako razglasa c. kr. oblast. — Mestna aprovizacija oddaja marmelado po 2—, 3— in 4— K kilogram in na osebo po pol kilograma.

20. Dezertjerji. Vlada prosi — in opozarja občinstvo, da v lastnem interesu krepko podpira oblasti pri izsleditvi dezertjerjev in drugih sumljivih oseb. Vsako prikrivanje in podpiranje takih elementov se smatra za hudodelstvo in ima za posledico kazen od 6 mesecev do 1 leta, v težjih okoliščinah tudi več. Dezerterstvo se širi, dopustniki se ne vračajo nazaj na fronto, med ljudstvom se porajajo govornice o »Zelenem kadru«.

Stanovanjske sobe se rekvirirajo za nastanitev častnikov.

Konjsko meso je doseglo ceno 20— K za kilogram. — Sladkor se podraži po uradni objavi za skoraj 100 odstotkov, to je približno 3— K za kilogram. — V Beogradu pa velja kilogram masti K 4-50, kilogram bele moke K 1—, jajce 8 vinarjev. To so cene, o katerih Ljubljančan samo še sanja.

Kadilci — pridejo slednjič tudi na vrsto in dobe — karte. Prijaviti se morajo v trafiki, kjer stalno kupujejo tobačne izdelke. Za mesec dni dobi vsak kadilec karte za osem enot. Enota ključa znaša 6 cigar ali 18 cigaret, ali pol zavoja cigaretnega tobaka po 25 ali 1 zavoje tobaka za pipo ali 25 g klobas za čikanje ali pol šibike.

21. Predsednik Narodnega sveta dr. Anton Korošec poziva narod, naj po svojih močeh moralno in materialno podpira in plačuje davek Narodnemu svetu. Poziv je seveda deloma zaplenjen.

Cilka Krekova

Franja Tavčarjeva

Prehrana je glavno vprašanje mesta. Povsod pred aprovizacijskimi lokali stoje množice ljudi in čakajo na živila.

V mesecu septembru je umrlo v Ljubljani 116 oseb.

OKTOBER 1918

3. Influenca ali španska bolezen se čimdalje huje razširja po mestu. Ker je začela zlasti ostro razsajati med šolsko mladino, so zaprli vse šole v Ljubljani v prvem do 15. oktobra.

4. Državna poslanca dr. Anton Korošec in dr. Vladimir Ravnihar sta ponovno intervenirala pri domobranskem ministru Czapu za vojaško oprostitev članov Narodnega gledališča. Minister je oprostitev obljubil proti pismeni obvezi dr. Ravniharja, da ob priliki otvoritve operne sezone ne bo nobenih — demonstracij.

Kronski svet na Dunaju je za mir! Obeta se nam nova proklamacija »Mojim narodom«.

Zoisovo palačo na Bregu je kupil industrijalec Peter Kozina za 200.000 K.

Aprovizacija prodaja »vojne« klobase po K 4-60, praške po K 8— za kg in na osebo po pol kg.

5. Mir! Avstro-Ogrska, Nemčija in Turčija so se brzojavno obrnile na predsednika Združenih držav, Wilsona, s prošnjo za mir!

Narodno veče Slovencev, Hrvatov in Srbov se je ustanovilo v Zagrebu na sestanku odposlancev vseh političnih strank iz teh pokrajin. Slovenci smo zastopani v tem odboru s 14 člani.

6. † Pater Stanislav Škrabec, slavist velikega ugleda, je danes v frančiškanskem samostanu v Ljubljani preminul. Pokojnik je bil rojen 7. januarja 1844 v Ribnici.

Razstava slovenskih narodnih noš in ročnih del se je otvorila na mestnem liceju.

Zabela se deli na zelene izkaznice. Zabela sestoji iz 10 dkg čiste masti, 10 dkg jedilnega olja, kar stane skupaj K 4—. Za živila prede posebno trda. Vse je naprodaj zanje: klavir, postelja, šivalni stroj, bicikelj, ure itd.

8. Alojzij Kajzelj, poslovodja tvrdke F. Ks. Souvan, praznuje svoj 50-letni službeni jubilej. Delu čast!

Fran Govekar

Alojz Kajzelj

10. *Obrtniki* se organizirajo v samostojnih nakupovalnih zadrugah, da se izognejo spekulaciji in verižništvu. V okviru svoje obrtne zadruge se je ustanovilo Krojaško nakupovalno društvo.

11. † *Rebolj Franc*, profesor na škofijski gimnaziji v Št. Vidu, je preminul za zavrato influenco. Na tem zavodu so oboleli še štirje profesorji, 108 dijakov in skoraj vse strežniško osebje. Štirje dijaki so doslej umrli. — V Ljubljani je umrl ugledni trgovec *Pavel Magdić*.

Vse ljubljanske šole ostanejo radi influence zaprte do 3. novembra.

Mestni magistrat opozarja ljubljansko prebivalstvo, naj varčuje z uporabo električnega toka in plina. Vsaka razkošna ali reklamna razsvetljava je strogo prepovedana, prav tako tudi luči pred hišami. V stanovanjih s štirimi sobami smeta goreti le dve luči po 25 sveč. Javni uradi morajo svoje uradne ure določiti na čas dnevne svetlobe. Uporaba likalnikov, kuhalnikov in drugih predmetov na električni pogon je prepovedana, prav tako tudi v plinu. Novih instalacij ne bodo izvrševali.

12. *Mirovni pogoji določajo ustanovitev jugoslovanske države*. Po ulicah in javnih lokalih se glasno ugiba o miru.

Prva umetniška razstava v vojni je otvorjena v Jakopičevem paviljonu. Vse klije v novem življenju, ko da hoče v enem dnevu nadomestiti zamujena leta.

13. *Mir, mir, mir!* Obraz Ljubljane in njenega prebivalstva se vidno izpreminja. Povsod veselje in v ustih en sam razgovor: mir! Srbi so zavzeli Niš in Mitrovico, na Dunaju se cesar posvetuje s Slovani. Prepozno!

14. *Ljubljanski župan dr. Ivan Tavčar* apelira na ljudsko treznost in potrpežljivost. Prehod iz sedanjosti v bodočnost je težaven. Prenesli ga bomo lahko samo, če smo pripravljeni tudi na najhujše žrtve.

Gladni otroci iz Goriške, 88 po številu, potujejo danes skozi Ljubljano na Hrvatsko, kjer jih odbor žena SHS za siročad razdeli med posestnike.

V uredništvu »*Laibacher Zeitung*« so nastala nesoglasja, zaradi česar je profesor Anton Funtek odložil uredništvo. Prof. Adolf Robida pa je izjavil spre-

jeti uredništvo lista le, če bo izhajal v slovenskem jeziku.

15. *Dunajska vlada* napoveduje, da bo s 1. novembrom prepovedana prodaja govejega mesa. — Trgovski minister je zapovedal, da sme časopisje izhajati največ na štirih straneh, vsako povišanje naklade ali oblike pa je prepovedano. — Železniški promet se bo znižal na skrajnost.

Umrli sta danes inženjer *Janko Levičnik* in stud. iur. *Danilo Boris Majaron*.

16. Listi prinašajo posebne izdaje z odgovorom Wilsona, predsednika Združenih ameriških držav na avstrijsko mirovno noto.

Umrli sta danes mestni učitelj *Matija Janežič* in starosta slovenskih pevcev, mestni učitelj *Anton Razinger*.

18. Cesar Karel je izdal manifest ... Mojim zvestim avstrijskim narodom!

Za predsednika Narodnega veća v Zagrebu je bil izvoljen dr. Anton Korošec.

Količina masti, ki pripada na karte in na osebo, se bo znižala od 4 na 2 dkg na teden. — Saharin je prispel — mesto sladkorja.

21. *Narodno veće v Zagrebu* prevzema z današnjim dnem v svoje roke vodstvo narodne in državne politike kot edini predstavnik in odločilni faktor Slovencev, Hrvatov in Srbov.

† *Valentin Žun*, finančni svetnik in odbornik Slovenske Matice, sotrudnik Slov. Pravnika, Merkurja, itd., je danes preminul.

Tečaji so se spričo mirovnega razpoloženja poboljšali in znašajo:

New York, 5. oktobra 4.68, 7. oktobra 4.90, danes 5.20.
London 5. oktobra 22.35, 7. okt. 22.80, danes 25.26,
Paris 5. oktobra 85.75, 7. okt. 87.50, danes 100.—,
Rim 5. oktobra 74.—, 7. oktobra 75.—, danes 100.—,
Dunaj 5. oktobra 40.—, 7. okt. 42.—, danes 95.—,
Berlin 5. oktobra 69.—, 7. oktobra 72.—, danes 123.—.

24. *Vojaška pomoč* je dovoljena kmetovalcem, da se za časa spravijo deželni pridelki pod streho. Kmetom prideljeni vojaki dobe prehrano in K 3— dnevne nagrade.

Aprovizacija je v čimdalje hujši stiski. Posebno primanjkuje premoga in se dobi le za najnujnejšo

Vojni ranjenci v državni bolnici

rabo. Tudi vžigalic primanjkuje. — Telečje meso dobe samo težko bolni na zdravniško spričevalo.

26. *Narodni svet* je izdal na kmetovalce poziv, naj ne prodajajo živeža tujcem, ampak naj pomagajo domačemu prebivalstvu in ga rešijo lakote. Dalje poziva telovadne organizacije Sokola in Orla, da stopijo v vrste in osnujejo povsod Narodne straže, da zaščitijo svoj narod pred navalom razpršujočih se armad. Hkrati poziva narod, naj ne hrani papirnatega denarja doma, ampak ga naloži v slovenske zavode z dobro podlago. Tudi ves drugi denar, ki je naložen mogoče kje drugje, naj se naloži v domače zavode.

Vojaške patrulje še vedno krožijo po mestu.

29. *Narodni praznik!* Prva manifestacija v svobodni Jugoslaviji. Ljubljana je vsa zavita v slovenske zastave. V času velikega obhoda so vse trgovine in uradi zaprti. Meščanstvo daje duška svojemu veselju.

Ljubljanska c. kr. policija je z današnjim dnem postala narodna.

V Unionu je velika ljudska veselica.

Slovensko časopisje se je z današnjim dnem naposled otreslo cenzure.

Ulice so polne naroda, navdušenje prekipeva vidno. Kakor smo hladni v svojih manifestacijah v primeru z drugimi narodi, tako se je danes izkazalo, da so tudi Slovenci takrat — ko je največji dan — zmožni doživeti vso globino čustveno in veličastno. Danes ni razlike med strankami in stanovi, uradnik in meščan se brati z delavcem in vojakom, vse doživlja svoj veliki dan osvobojenja.

Seja občinskega sveta. Župan dr. Ivan Tavčar otvori sejo in nagovori občinske svetnike: Vsi stojimo pod vtisom današnjega zgodovinskega dne. Naša naloga je, da z vso ljubeznijo objavemo svojo domovino ter ji obljubimo služiti z vsemi močmi in do poslednje kaplje krvi. Avstrija je že uradno priznala našo jugoslovensko državo. Zato prejšnja vlada ni več poklicana vladati v naši domovini. Stojimo torej v ex-lex razmerju. Želeti je, da ne nastanejo morda kakšne anarhistične razmere. Zato predlagam sledečo resolucijo: Mestni svet skleni, da prizna za vrhovno jugoslovansko avtoriteto Narodno veče v Zagrebu ter se mu podvrže v vsakem oziru, proseč ga, da stori

Anton Funtek

Ignacij Borštnik

vse korake, da se mu čim preje — da ne nastane kaka anarhija — izroče vladne funkcije po vseh slovenskih kot jugoslovanskih pokrajinah. — Občinski svet je z navdušenjem sprejel predlog. Od nemških občinskih svetnikov je bil navzoč samo Herman Brandt.

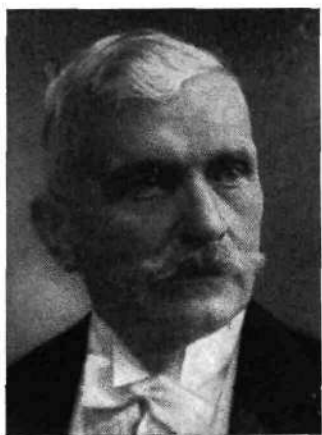
Župan nadaljuje: Ex praesidio in via facti sem odločil, da je odslej naprej na mestnem magistratu izključni uradni jezik slovenski ter se bo odslej nadalje dopisovalo z vsemi uradi in oblastvi, torej tudi z vojaškimi, le slovenski. — V znak praznika je odstavil župan z dnevnega reda vse ostale točke razen naslednjih, ki jih je občinski svet sklenil: 1. da mestna uprava brez odloga izvrši nabor in organizacijo prostovoljne meščanske narodne straže, 2. da zaprosi vojaško oblast za 1000 pušk starega sistema s potrebnim strelivom, 3. da se pri vrhovnem armadnem poveljstvu energično zahteva, da se domači polki, to je polk gorskih strelcev št. 2 in pešpolk št. 17 brez odloga vrnejo na Kranjsko, prav tako tudi nadomestni kadri teh polkov. — Dalje je sprejel občinski svet sklep, da se razsvetljava v javnih lokalih in prodajalnah skrči v korist razsvetljave ulic in okolice. — Podžupan dr. Karel Triller je poročal o velikih naporih mestne aprovizacije in predlagal, da se osnuje velika skupna aprovizacija za vso državo, v Sloveniji pa prevzame mestna aprovizacija, ki razširi na širšo podlago to skupno aprovizacijo pod imenom Jugoslovansko srec. Organizira naj se ubožna akcija in po premirju doseže, da nam v bodoči zimi priskočijo na pomoč tudi Amerika, Anglija in Argentinija in nam pošljejo žita, mesa itd., bodisi brezplačno ali za znižano ceno, ker bo sicer ljudstvo v mesecu marcu in aprilu umiralo od glada.

Občinski svetnik dr. Fran Novak predlaga, da se mesto spominja moža, po čigar zaslugi nam je zaslajalo zlato sonce svobode s tem, da se imenuje ena glavnih ulic *Wilsonova cesta*, kar je občinski svet navdušeno sprejel.

30. Ljubljana je v par dneh dobila popolnoma slovensko lice. Z vseh hiš, tudi nemških, vihrajo jugoslovanske zastave. Poslednji nemški napisi so izginili.

Osvobodilvena manifestacija na Kongresnem trgu

Josip Pogačnik

Dr. Janko Brejc

Dr. Ivan Tavčar

Dr. Karel Verstovšek

Narodni svet je na prošnjo Društva slovenskih srednješolskih profesorjev odredil, da bodi odslej poslovni in učni jezik na vseh srednjih šolah slovenski.

31. *Grof Attems*, poslednji predsednik deželne vlade za Kranjsko, je danes zapustil Ljubljano.

Umrlo je v mesecu oktobru v Ljubljani 259 oseb.

NOVEMBER 1918

1. *Predsedništvo Narodnega veča v Zagrebu* je kot vrhovna oblast države Slovencev, Hrvatov in Srbov na predlog Narodnega sveta v Ljubljani imenovalo za Slovenijo sledečo *Narodno vlado*: Predsednik Josip Pogačnik, notranje zadeve dr. Janko Brejc, za prehrano dr. Ivan Tavčar, za uk in bogočastje dr. Karel Verstovšek, za pravosodje dr. Vladimir Ravnihar, za socialno skrb Anton Kristan, za finance dr. Vekoslav Kukovec, za promet dr. Pavel Pestotnik, za industrijo in trgovino dr. Karel Triller, za javna dela in obrt inženjer Vladimir Remec, za poljedelstvo prelat Andrej Kalan, za narodno obrambo dr. Lovro Pogačnik in za zdravstvo dr. Anton Brecelj.

Naposled smo doživeli trenutke, za katerimi je hrepnela stoletja duša vsakega zavednega Slovenca in Slovenke. Trenutke, ki so bili težko priborjeni sad vsega narodnega napora naših pesnikov - prorokov, naših voditeljev, prosvetnih delavcev, ideal naših mučnikov po ječah, zadnja misel naših na vislicah in po krvavih poljanah umirajočih očetov, bratov in sestra. Doživeli smo hip, ko je bila proglašena prva vlada slovenskega dela svobodne in neodvisne jugoslovenske države. Z balkona deželnega dvorca je bila objavljena prva narodna vlada. Ljudstvo, zbrano v veličastni povorki, je obšlo slovensko Ljubljano in prepevalo narodne himne. Do osme ure zvečer so trajale manifestacije. Na poziv vlade je zaprla policija ob osmih zvečer vse gostilne. V mestu je zavladal najlepši mir in red.

2. Oddelki našega vojaštva stražijo vsa glavna križišča. Častniki in vojaki in člani narodne brambe zaslužijo vso pohvalo. Pri tržaški mitnici je napeta čez cesto veriga, kjer se ustavljajo vsi avtomobili, ki pridejo od juga proti Ljubljani. Ljudstvo se zbira in

s simpatijami spremlja delo vojaštva. Dospelo je mnogo tovornih avtomobilov, ki so napolnjeni z ukradenim pohištvo in drugim blagom. Vse se izlaga na določenih prostorih in v skladiščih. V splošni zmedbi nekateri izrabljajo položaj in marsikaj se zgodi, kar bi se zgoditi ne smelo. Kmetijski poverjenik je izdal strogo naredbo, v kateri se opozarja vsakdo, da je odgovoren za vsako lastitev državnega premoženja in se bo proti vsakomur najstrožje postopalo. Vsak državljan je v svojem poštenju dolžan skrbeti, da se čimprej ukine vsako brezvladje.

Narodna obrana pozivlja vse moške od 17. leta dalje, da se priglase v Narodno obrano. Armade se vane od italijanske fronte, pričakovati je vsak hip prihod razkropljenih vojaških oddelkov, zato ne smemo držati križem rok.

Epidemija influence (španske bolezni) znatno ponehuje.

4. Meščanstvo z navdušenjem pozdravlja 4. bosansko-hercegovski polk, ki se je na poti z bojišča prostovoljno ponudil za vzdrževanje reda v Ljubljani.

Za poveljnika jugoslovanske mornarice je imenovan Ljubljčan, fregatni kapetan Metod Koch in povišan v čin kontreadmirala.

Opasen požar je nastal v domobranski vojašnici, kjer je bajne neki Madžar zažgal na dvorišču tovorni avtomobil, naložen z bencinom in karbidom. Napor gasilcev je preprečil večjo katastrofo. Požigalec je pobegnil.

Mestna aprovizacija oddaja meso po K 2-80 kg in 15 dkg za osebo. Kostanj po K 3— za kg, moka K 2-60 za kg, četrt kavine primesi in četrt kg sladkorja za osebo stane K 1-50.

6. P. T. Wir erlauben uns mitzuteilen, dass die »Laibacher Zeitung«, den neuen Verhältnissen Rechnung tragend, ihr Erscheinen am 28. Oktober d. J. bis auf weiteres eingestellt hat. Die Verwaltung. — takole je javilo svojo smrt dosedanje avstrijsko uradno glasilo. — Narodna vlada je pričela izdajati svoj uradni list v slovenskem jeziku.

V mestu se je silno razpasla kupčija z vojaškimi konji. Cela krdela se klatijo brez gospodarja po mestu in okolici. Višji vojaški zdravnik ponuja svojega konja

Dr. Vladimir Ravnihar

Anton Kristan

Dr. Vekoslav Kukovec

Dr. Pavel Pestofnik

za 5 K, vendar ne dobi kupca, saj si lahko vsak vjame konja po mili volji.

Cesta je polna brezposelnih ljudi, zlasti pa šolo-obveznih otrok. Življenje se le počasi normalizira.

10. Veliko srbskih častnikov in vojakov je prišlo v Ljubljano. Prihajajo iz avstrijskega ujetništva. Stavijo se takoj na razpolago Narodni vladi.

Krušna moka se prodaja po K 1— kg, drugi mlevski izdelki K 2—, fižol K 2:50, krompir 66 vin.

12. Danes ponoči odpelje posebni vlak nemške častnike in uradnike z družinami v Nemško Avstrijo.

Zapuščeni konji so že prava nadloga. Trpe hudo žejo in glad. Sicer se pasejo ponekod ob vodah Gradaščici in Glinščici, zaradi oslabelosti in bregov ne morejo do vode. Šolski otroci jezdijo uboge živali in jih oddajajo vojaški oblasti v konjušnici, kjer dobe K 1— nagrade za vsakega pripeljanega konja.

Aprovizacija prodaja mast 20 dkg po K 9— in 10—, pšenični zdrob po K 2:08.

14. Narodna vlada je razpustila vse narodne straže. Življenje se zopet pomirja. Mesto stoji pod varstvom antante. Srbski podpolkovnik Štefan Švabić je imenovan za vrhovnega zapovednika nad srbskimi četami. Po ulicah patrolirajo srbske patrolje peš in na konjih.

V Trnovem, na Barju in po vsej okolici leži mnogo konj, ki so poginili. Mrhovina razširja seveda hud smrad.

Ker je raztresenega povsod dovolj vojnega materiala in razstrelilnih sredstev, je zlasti deca izpostavljena nevarnostim nesreč. Dnevno časopisje opozarja starše in učiteljstvo na preteče nevarnosti.

Vojaški transporti še vedno trajajo in se vrše dovolj mirno. Nemškemu vojaku so zaplenili divizijsko blagajno z 2 milijonoma K, ki je bila najbrž ukradena.

Denar je postal skrb vseh ljudi. Poleg avstrijskega denarja je v prometu mnogo italijanskih lir, okupacijskega denarja, katerega je izdala Avstrija. V Ljubljani imamo pa tudi — za odpomoč zaradi pomanjkanja drobiža — mestni denar, ki ga imenujejo Ljubljančani »Tavčarčki«.

17. Nedelja. Na Kongresnem trgu se je vršil velik protestni shod radi nasilja s strani Italijanov na neopravičeno zasedenem jugoslovanskem ozemlju.

70 letnico rojstva praznuje danes prvomestnik Ciril Metodove družbe, Andrej Senekovič.

19. Redna seja občinskega sveta. Župan dr. Ivan Tavčar je otvoril redno sejo obč. sveta s sledečim nagovorom: Danes, ko se vrši prva seja v naši novi, osvobodjeni državi, nas prešinja iskrena želja, da se reši ta mlada država vseh težav, ki jo sedaj ogrožajo. Pri vsakem porodu in početku so težave in bridkosti. Mi danes sklenemo, da se podvržemo v vseh ozirih novi državi Jugoslaviji. Naše rešitve je iskati v kraljevini Srbiji, ki je v najboljših odnosih z antanto. Želimo, da bi imela mogočno vladno. Proti pohlepni poželenju Italije pa najodločneje ugovarjamo. — Nato je pozdravil obč. svetnika Rasta Pustoslemška, ki se je vrnil zopet v občinsko zbornico iz avstrijske internacije. — Dalje poroča župan o silnih težavah glede aprovizacije, zlasti o pomanjkanju masti. Predlaga, da najame mestna občina en milijon K posojila proti povračilu v dveh letih, ki se naj porabi za nakup živin in masti. Treba bo nižjim slojem preskrbeti masti po nižji ceni, za kar naj nosi občina razliko med nabavno in prodajno ceno. — Tudi stanovanjska mizerija je postala predmet razprav občinskega sveta. Zato je sklenil obč. svet, da se iz aprovizijskega fonda postavi baraka za zasilna stanovanja. Dalje naproša Narodno vladu za izdajo naredb, da morajo inozemci, ki nimajo tu nikakršnega posla, izprazniti stanovanja, prav tako oni, ki imajo po dvoje stanovanj. Treba je nastaniti rodbine, ki prihajajo iz vseh vetrov in katerih posel zahteva tudi bivanje v Ljubljani. Dalje opozarja občinski svet, da se zadostno pazi na čete konj, ki tava po mestu in okolici.

Včeraj se je na vseh ljubljanskih šolah pričel zopet reden pouk.

Umrla sta dva mestna uradnika: mag. svetnik Albin Semen in komisar Vladimir Breskvar.

Zaradi nastalih političnih razmer in omejitve vsega železniškega prometa so izostali dovozi sladkorja. Preskrbovanje in razdeljevanje je sedaj prevzela za slovensko ozemlje sladkorna zveza, odnosno Jadranska banka v Ljubljani.

21. Narodna vlada je izdala naredbo, s katero je postavljen za izključni učni jezik na osnovnih in

Dr. Karel Triller

Ing. Vlad. Remec

Prelat Andrej Kalan

Dr. Lovro Pogačnik

meščanskih šolah jezik slovenski. Drugorodnim narodnostim je ob zadostnem številu šoloobveznih otrok zagotovila manjšinske šole.

Posledice vojne se kažejo tudi v naraščanju števila spolnih obolenj. Časopisje je polno svaril pred to kugo in navaja preprosto ljudstvo k uspešnemu zdravljenju.

23. Po štirih letih je meščanom naposled zopet dovoljen dohod na grajski stolp.

Telečje meso za težko bolne se prodaja po K 9-80, krompir —80, čebula K 1-50 za kg, mast K 4—20 dkg.

25. Narodno veče je razglasilo zedinjenje vseh Jugoslovancev. Po vsej državi so velike manifestacije.

Skozi Ljubljano je peljal posebni vlak 600 francoskih vojakov, ki se vračajo iz avstrijskega ujetništva v svojo domovino.

Po časopisju je veliko povpraševanje ljudi, ki iščejo svoje drage in jih skušajo najti s pomočjo vračajočih se vojakov.

28. Slovenski visokošolci odhajajo na zagrebško univerzo.

Pisatelj Ivan Cankar leži nevarno bolan na medicinskem oddelku tukajšnje bolnice. Stanovanjsko vprašanje je postalo naravnost brezupno, dotok beguncev in izgnancev pa še vedno narašča.

DECEMBER 1918

2. Prelat Andrej Kalan — šestdesetletnik. Ni to jubilej števil, ampak jubilej neutrudnega in požrtvovalnega dela za slovenski narod.

Pri vseh davčnih uradih se pobira prostovoljni narodni davek. Sprejemajo se vrednote vsake vrste.

Ljubljanska opera uprizori jutri Smetanovo opero »Prodana nevesta«. Avstrijska vlada je prej zavlačevala oprostitev godbenikov in nazadnje predstavo samo — prepovedala.

Roman Podlimbarskega »Gospodin Franjo«, katerega je izdala Slovenska Matica tik pred vojno, je avstrijska cenzura prepovedala. Radi tega je bil tudi ogrožen obstoj izdajateljice. Ivan Bonač, ki je prevzel

knjigo v vezavo, pa je oddal cenzuri samo deset izvodov, ostalo zalogo pa je pravočasno zazidal v svoji kleti. Sedaj je odstranil steno in izročil knjige Slovenski Matici.

8. Danes se je vršila svečana proslava proklamacije Zedinjenja s Srbijo v hotelu Unionu.

Vojno blago, raztreseno po raznih skladiščih in na deželi, se bo po končani ureditvi razprodalo reflektantom iz vsega slovenskega ozemlja.

Aprovizacijske cene: Kis liter K 1—, klobase kg K 2—, špeh 30 dkg za osebo K 6—, zelje K 1-50.

11. Nocoj je umrl največji zastopnik slovenske moderne književnosti, pisatelj in pesnik Ivan Cankar. Izdihnil je svojo dušo, ko so padle verige raz domovino, katero je tako globoko ljubil. Njegovo truplo se položi na mrtvaški oder v Narodnem domu, pokopano pa bo v petek, 13. t. m.

Ivan Zemljič, magistratni stavbni nadoficijal, je danes preminul.

Poverjenišтво za socialno skrb je pričelo skupno s slovenskim ženstvom akcijo, ki naj preskrbi bedni srbski deci v Beogradu in okolici čevlje.

14. Izredna svečana javna seja občinskega sveta se je vršila danes ob 11. dopoldne. Predsedoval je župan dr. Ivan Tavčar, ki je sporočil, da so občinski svetniki nemške narodnosti Hermann Brandt, Julij Elbert, Kamilo Pammer, Ferdinand Staudacher, Franc Unger, Ferdinand Schmidt in dr. Edwin Ambrositsch odložili svoje mandate v občinskem svetu. Na županov predlog se zaprosi Narodno vlado za kooptacijo novih občinskih svetnikov, in sicer pet iz socialnodemokratske, 1 iz demokratske in 1 iz Slovenske ljudske stranke. Nato nagovori župan občinske svetnike, ki stoje poslušajo:

»Slavni občinski svet! Zbrani v slavnostni seji, hočemo spodobno in dostojno poveljati spomin 1. decembra, spomin dneva, ki bo največjega zgodovinskega pomena za Kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev! Ta dan se je položil temelj mogočni, trdni in edini Jugoslaviji, ki mora biti enotna in celotna. Prvi december je prepodil temne megle, ki so že legale po komaj rojeni Jugoslaviji in že smo se bali, da nam preti v prihodnosti usoda Svatoplukove butarice, ker

Dr. Anđ. Breclj

Andrej Senekovič

Maselj-Podlimbarski

Ivan Bonač

so se že pričenjali prepiri in nasprotja, ki so grozili razbiti Jugoslavijo v kosce, v slabotne in onemogle kosce. V tej silni krizi nas je rešila razsodnost slovenskega in hrvatskega naroda, rešila nas je pa tudi velikodušnost in modrost tistega dela jugoslovanskega naroda, ki je v svetovni vojni zastavil vse svoje moči in vse svoje prebivalstvo za zmago, ki sedaj slavi zmago pravice nad germansko in madžarsko pohlepnostjo! Da se je ta kraljevina hotela postaviti na polje Velike Srbije, ki bi štela najmanj osem milijonov prebivalcev, bi bila nas Slovence in Hrvate lahko prepustila svoji usodi, da si jih bolj revnih, beraških in zapuščenih ne moremo misliti. Ne smemo pa misliti, da v Srbiji ni bilo mogočnih elementov, ki so sanjari o Veliki Srbiji in bi bili Hrvate in Slovence lahko dušno prepustili kaki Radičevi seljaški republiki ali kaki drugi slovensko-hrvatski vladni obliki. Nikdar ne bomo pozabili, da je v tem kritičnem položaju vskočila ponižna, demokratičnim načelom do skrajnosti vdana dinastija Karadjordjevičev, katere predniki so še pred dobrim stoletjem orali podjarmljeno srbsko zemljo in katero so potem rešili turškega jarma. Doživeli smo torej trenutek, kakršnega je doživela Italija tedaj, ko je general Garibaldi v Siciliji in ob Volturnu strl južnoitalijanski separatizem. Takrat je preveval duh zedinjenja Apeninski polotok prav tako, kakor preveva dandanes misel zedinjenja vso Jugoslavijo. Tudi v Italiji je bil takrat položaj tak, da je zedinjeno Italijo mogla rešiti edinole dinastija Savojska. In ko je prijezdil kralj Viktor Emanuel na napuljsko bojišče, se mu je prvi poklonil ter mu izročil svoje vojaške sile general Garibaldi, v katerem je bila vsaka kaplja krvi republikanska. Taka je resnica in zatorej ne bomo nikdar pozabili, da je postala dinastija Karadjordjevičev rešiteljica Jugoslavije, predvsem slovenskih in hrvatskih pokrajin, v trenutku, ko nam je pretilo, da nas oropajo laške armade in da ne pridobimo zaupanja in podpore pri pravičnih antantnih državah. Že danes slavimo spomin 1. decembra, obhajamo pri tem praznik rojstva države, ki bo segala od Benečije do Vardarja, obhajamo praznik jugoslovenske demokracije, ki bo vsem enako pravična, obhajamo pa tudi praznik, pri katerem smo dolžni izraziti hvaležnost in vdanost novi svoji di-

nastiji, ki nam daje jamstvo zato, da se nas bo vladalo po načelih, po katerih se vlada starodavna Anglija ali pa mlada Norveška.»

Občinske svet je navdušeno vzklikal državi, kralju Petru in regentu Aleksandru ter odposlal sledečo brzojavko: »Njegovi Visokosti prestolonasledniku Aleksandru Beograd — Občinski svet slovenskega stolnega mesta Ljubljane na današnji narodni praznik zbran k slavnostni seji v proslavo osvobojenja in zedinjenja troimenega naroda Srbov, Hrvatov in Slovencev pošilja Vašemu Visočanstvu najvdanejši pozdrav. Z iskrenim navdušenjem in globoko hvaležnostjo obeta zastopništvo prestolnice slovenskega dela naše skupne domovine najvernejšo vdanost visoki vladarski hiši in vladi edinstvene, neločljive kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev. Naj živi Visočanstvo kralj Peter, naj živi Vaša Visokost, naj živi zedinjeni narod Srbov, Hrvatov in Slovencev.« —

Na županov predlog se prekrsti Trg Cesarja Jožefa v Trg Kralja Petra I. in Slovenski trg v Trg 1. decembra.

Ob sklepu je odposlal občinski svet brzojavni pozdrav predsedniku beogradske občine, Mihajlu Marjanoviću.

14. in 15. december sta se praznovala kot narodna praznika.

15. Dr. Evgen Lampe, stolni kanonik, doktor teologije in komornik Nj. Svetlosti, dolgoletni odbornik deželne odbora, je umrl. Pokojnik je bil izredno darovit in sposoben politični delavec Slov. ljudske stranke, ki je zaslužen tudi kot narodni in upravni gospodar. Ostal je do konca Avstrije zvest politični koncepciji dr. Ivana Šušteršiča.

22. Ker je prešla vsa oblast na skupno jugoslovansko vlado v Beogradu, odstopijo danes vse pokrajinske vlade, torej tudi ljubljanska.

Danes je prispel v Ljubljano 4. bataljon srbskega pešpolka pod poveljstvom majorja Pavlovića.

Velik protestni shod radi po Italijanih zasedenega ozemlja se je vršil danes v Unionu.

23. Pripravljalni odbor za postavitve Cankarjevega spomenika se je ustanovil in so v njem F. S. Finžgar, književnik, dr. I. C. Oblak, odvetnik, dr. Pavel Gro-

Valentin Vodnik

Ivan Cankar

šelji, profesor, Oton Župančič, književnik, in Albin Prepeluh.

24. V mestu vlada pravo božično razpoloženje. Vkljub težkim razmeram in dejstvu, da se Božič letos še ne bo slavil pri bogato pogrnenih mizah, so ljudje veseli in gledajo z zaupanjem v bodočnost. Mir — ki bo počasi celil rane, se slavi danes tiho, vendar svečano. Razmere seveda niso urejene, vendar je stanje dosti boljše, kakor je bilo pred mesecem dni. Najnujnejša živila prihajajo v mesto dosti zadovoljivo, odkar so padle meje med pokrajinami. Bela moka se prodaja kg po K 2—, črna K 1:20, krompir —80, jabolka K 2—. — Čimdalje neznosnejše pa postajajo mestne in okoliške stanovanjske razmere. Dotok Slovencev iz vseh avstrijskih pokrajin, kjer so ustanovljene narodnostne države, je še vedno velik, prav tako pa stalno dohajajo naši iz zasedenega ozemlja. Ljudje stanujejo po vagonih, kletih in luknjah. Občinska uprava stoji pred novimi, velikimi nalogami, preskrbeti stanovanja prebivalstvu Ljubljane, ki se širi od dneva do dneva.

V Ljubljani je umrlo meseca decembra 201 ljudi.

JANUAR 1919

1. Danes, na novega leta dan se je vršilo veliko protestno zborovanje v Unionu radi nasilstev, ki jih povzročajo Nemci nad našim prebivalstvom na Koroškem. Ustanovila se je legija Koroških dobrovoljcev, za katero vlada živahno zanimanje.

V nemškem gledališču cesarja Franca Jožefa I. se vrše še vedno nemške gledališke predstave. Dogodki na Koroškem so dali povod, da so bile zvečer pred nemškim gledališčem velike demonstracije. Demonstranti zahtevajo, da se nemško gledališče v Ljubljani zapre.

Noč je vzela oba spomenika maršala Radetzkega in Franca Jožefa I.

Mestna aprovizacija prodaja še vedno na karte. Stranka dobi za vsako osebo pol kg špeha za K 18—, pšenični zdrob za otroke kg K 2:80, krompir na osebo po 10 kg à K —80, jabolka kg K 3:50. Ker se je bati, da se slanina še bolj podraži, je nakupila mestna aprovizacija večje število prašičev na Hrvaškem.

Poverjenišstvo za notranje zadeve je glede na nemški napad na slovensko ozemlje na Koroškem prepovedalo nemške gledališke predstave v Ljubljani.

Ustanovila se je državna posredovalnica za delo, katere naloga je, preskrbovati delo brezposelnemu delavstvu.

8. Danes je poteklo 100 let od smrti slovenskega pesnika Valentina Vodnika. Stoletnica se je slovesno praznovala.

Socialnodemokratska stranka je priredila velik shod v Mestnem domu za znižanje cen življenjskim potrebščinam in za odpravo stanovanjske bede.

Pijančevanje se je močno razpaslo v mestu in okolici. Pričakovati je strogih vladnih odredb s skrajšanjem policijske ure.

14. Seja občinskega sveta ljubljanskega se je vršila danes pod predsedstvom župana dr. Ivana Tavčarja. Občinski svet je sprejel predlog, da se v občinski svet izvolijo na mesto odstopivših sedem nemških občinskih svetnikov trije zastopniki delavstva iz socialnodemokratske, 1 iz krščansko-socialne, eden iz narodnosocialne stranke, po en mandat pa naj dobita Demokratska in Slov. ljudska stranka.

Občinski svet je podelil meščanstvo Matevžu Sokliču, posestniku, in Francu Zajcu, optiku in posestniku v Ljubljani. — V višji šolski svet je bil imenovan nadučitelj Jakob Dimnik in kot namestnik Anton Likozar. — Na mesto umrlega Karla Seuniga, trgovca, se je izvolil v upravni odbor Mestne hranilnice trgovec Viktor Meden. — Mestni hranilnici se dovoli znižanje obrestne mere na 3%. — Avstrijski družbi malih železnic se dovoli zvišanje tramvajskih cen, in sicer od 10, 16 in 22 vin. na 12, 18 in 22 vin. za listek.

Mestna aprovizacija prodaja liptavski sir po četrt kg za osebo à K 1:50, nasoljene kumarice po K —30 za kg. Obenem sporoča mestna aprovizacija, da se bo odslej prodajalo milo in kavina primes v svobodni trgovini brez kart.

18. Za predsednika pokrajinske vlade za Slovenijo je bil imenovan dr. Janko Brejce, za podpredsednika pa dr. Gregor Žerjav.

20. Žigosanje bankovcev, kakršno je odredila vlada, hitro napreduje. V prometu je le še malo nežigosa-nega denarja.

Dr. Gregor Žerjav

6. Danes je bil odstranjen spomenik nemškega pesnika iz rodu Auerspergov, Anastazija Grūna, ki je bil nameščen na vogalu zidu samostana nemškega viteškega reda. Spomenik je bil velikokrat kamen spotike in vzrok protinemških demonstracij.

Na Koroškem so nemške čete napadle naše posadke v posameznih krajih, vrše se boji za našo posest. Ljudstvo je zaradi tega zelo razburjeno.

7. Danes je odšel prvi oddelek Koroške legije na Koroško.

Da se ublaži stanovanjska beda, je Narodna vlada izdala naredbo, po kateri se ustanovi v Ljubljani stanovanjski sosvet, sestojec iz zastopnikov hišnih posestnikov in najemnikov, ki je pridelen mestni občini. Ta sosvet ima med drugim pravico, da brez ozira na stanovanjsko pogodbo lahko odpove stanovanje na 2 ali 4 tedne onim osebam, ki nimajo tu domovinske pravice, prav tako tudi odpuščenim tujerodnim uradnikom.

27. Višji šolski svet je odpravil nemščino kot obvezni jezik na vseh ljudskih in meščanskih šolah. Dovoljeno je poučevanje nemščine kot neobvezni predmet.

Zaradi sovražnega pisanja zlasti nemških listov v inozemstvu je bila uvedena cenzura za vsa v inozemstvo namenjena pisma. Cenzura se je sedaj poostрила tudi z razširjenjem za vse inozemsko časopisje.

Aprovizacija. Petrolej liter 8—15 K in še dražje, mast K 25—, jedilni loj K 15—, fižol K 2-90, jabolka K 1—, sladkor K 3-40.

Umrlo je v Ljubljani v mesecu januarju 110 oseh.

FEBRUAR 1919

2. V dvorani hotela Uniona se je vršil akademski protestni shod radi zasedbe slovenskih pokrajin po italijanski vojski.

5. V jubilejnim gledališču cesarja Franca Jožefa I., ki se odslej imenuje Dramsko gledališče, se vrši danes otvoritvena slovenska predstava. Igra se Jurčičev »Tugomer«. S tem je slovenska drama dobila svoj dom.

Maks pl. Samassa je prodal svojo vilo, livarno in zvonarno Jadranski banki, ki je s 1. februarjem prevzela tvornico v svoje roke.

7. Danes je izvršil samomor glavni urednik »Slovenca« Ivan Štefe. Pokojnik je bil čislani novinar, ki je dolga leta igral vidno vlogo pri katoliškem časopisju. Bil je tudi občinski svetnik ljubljanski. Politično se je nagibal k skupini deželne glavarja dr. Ivana Šušteršiča.

Evgen Lampe

Dr. Ivan Šušteršič

11. Seja občinskega sveta. Na mesto odstopivšega občinskega svetnika Frana Kraigherja je bil poklican v občinski svet njegov namestnik, mestni učitelj Fran Škulj, na mesto umrlega obč. svetnika Ivana Štefeta, katerega se spominja župan s toplimi besedami, je bil poklican v obč. svet njegov namestnik, nadrevident južne železnice Fran Tertinek. Župan sporoča dalje, da je vlada odobrila občinski proračun. Nato je občinski svet sprejel ostro resolucijo, v kateri protestira zoper zasedbo naših pokrajin v Istri, Dalmaciji, na Koroškem, v Prekmurju in Medjimurju. Dalje je občinski svet na predlog Ivana Mlinarja sklenil, da prispeva za spomenik Ivana Cankarja K 1500—. Sklenilo se je, da se osemrazredne ljudske šole preosnujejo, in sicer v 5 razredne ljudske in tri-razredne meščanske šole, mestni dekliški licej pa se preosnuje v dekliško realno gimnazijo.

12. Ministrski svet je sprejel začasno ustavo kraljevine Jugoslavije.

Francosko-slovenska organizacija se je ustanovila dne 9. t. m. v Ljubljani. Nje namen je kulturno zbližanje Slovencev s francoskim narodom in njegovo kulturo.

16. Oba ljubljanska dnevnika »Slovenski Narod« in »Slovenec« sta izšla v posebni izdaji, ki sta posvečeni francoskemu narodu in njegovim zastopnikom, ki so prihiteli v Ljubljano. V Narodnem gledališču se je vršila slavnostna matineja na čast francoskih gostov gg. prof. inž. L. S. Meurville-a Vaulanda, kapetana gen. štaba vzhodne zavezniške armade, poročnika Jeana de Mayerhoffena in generalštabnega zdravnika dr. Gastona Leverdina.

20. Ljubljanska deželna vlada je izdala uradni komunikacije, v katerem sporoča, da bo takoj preklicala vse konfinacije, izrečene nad tu bivajočimi Nemci, ako stori to istočasno tudi štajerska deželna vlada. Na podlagi sporazuma z vlado v Gradcu so preklicane vse konfinacije.

Konsorcij slov. narodn. gledališča je imenoval za ravnatelja tega zavoda dosedanega šefa opere g. Friderika Rukavino, v dramskem gledališču pa je bil imenovan za dramaturga pisatelj Pavel Golia. — Dosedanji intendant Fran Govekar je odstopil.

Mesni papirni drobiž »Tavčarčki«

Ivan Štefe

Franc Zajec

Albin Prepeluh

V korist Cankarjevega spomenika je izdana brošura »Spomini Ivana Cankarja«.

Deželna vlada za Slovenijo je postavila pod državno nadzorstvo društvo »Casinoverein« v Ljubljani. Dosedanji lastnik kavarne Damisch je prodal vso kavarniško opremo kavarnarju Krapežu. — V društvu se bo izvršila popolna reorganizacija, ker je v splošnem in narodnem interesu, da bo »Casina«, ki je bila desetletja »Trutzburg« nemške narodne manjšine v Ljubljani, postala hiša gostoljubja za vse meščanstvo.

Za ustanovitev slovenske univerze v Ljubljani se ponavljajo vedno češče prošnje in časopisne razprave v vseh slovenskih listih. Zahteva po samostojni univerzi postaja vsesplošna.

Aprovizijsko vprašanje Ljubljane je še vedno pereče. Mestna aprovizacija opozarja vlado, da je krušne moke za prebivalstvo samo še za deset dni. Sladkorja je sploh zmanjkalo, v kratkem pa prispe ameriški sladkor, ki se bo prodajal na osebo po 2 kg po 8-40 K. Moka stane 3-50 kilogram.

Umrlo je v Ljubljani v mesecu februarju 85 oseb.

MAREC 1919

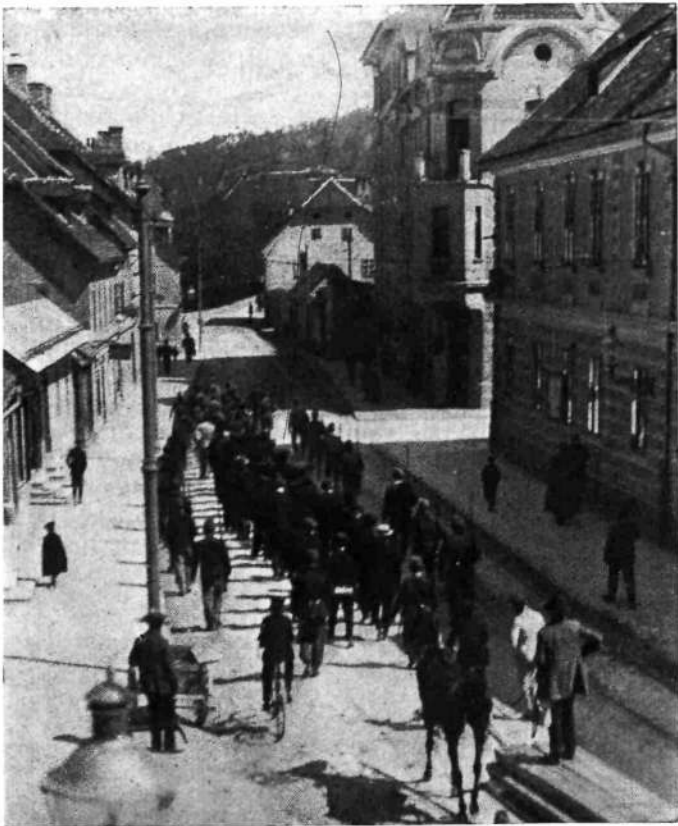
1. *Nova slovenska deželna vlada* je bila dne 24. februarja zaprisežena v Beogradu. Sestavljena je takole: dr. Janko Brejc, predsedstvo in poljedelstvo; dr. Gregor Žerjav, podpredsedstvo, narodno gospodarstvo in socializacija premoženja; Gustav Golia, notranje zadeve; dr. Vladimir Ravnihar, pravosodstvo; prof. dr. Karel Verstovšek, vera in šolstvo; Anton Kristan, javna dela, in Albin Prepeluh, socialna politika.

2. Danes se vrše po vseh mestih države protestna zborovanja jugoslovanskega ženstva zaradi nasilne italijanske okupacije našega ozemlja. Ljubljanski protestni zbor se je vršil v Narodnem domu ob velikanski udeležbi ženstva in mladine.

Slovensko vseučilišče na vidiku! Osrednja vlada v Beogradu je določila za ustanovitev slovenskega vseučilišča v Ljubljani 1.400.000 — kron. Predavanja naj bi se začela že letošnjo jesen. Tako bo torej neprestana zahteva naših kulturnih delavcev in vroča želja vsega naroda po svoji univerzi uresničena.

Ena najžalostnejših posledic svetovne vojne je splošna podivjanost naše mladine, ki daje vsem treznim ljudem mnogo pomisleka. Dan za dnem se dogajajo po deželi in po mestih stvari, ki so verno zrcalo časa, v katerem živimo. Alkoholizem se bohoti. Ta podivjanost ni plod zlobe, bolna je mladina, in treba bo zelo veliko ljubezni in dobrote vseh, ki se z njo ukvarjajo, da jo ozdravijo.

Oslepeli vojaki so priredili v dramskem gledališču dvoje dobrodelnih predstav v korist materialnega zboljšanja oslepelih vojnih žrtev.

Avstrijske oblasti ženó politične ječnike v zapore